Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2016. gada 9. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Augu veselības aizsardzība — Direktīva 2000/29/EK — Augu un augu produktu aizsardzība pret kaitīgu organismu ievešanu un izplatīšanu Eiropas Savienībā — Īstenošanas lēmums (ES) 2015/789 — Pasākumi, kas veicami, lai novērstu Xylella fastidiosa (Wells un Raju) ievešanu un izplatīšanos Savienībā — 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts — Pienākums nekavējoties veikt saimniekaugu aizvākšanu 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem neatkarīgi no to veselības stāvokļa — Spēkā esamība — Direktīvas 2000/29 16. panta 3. punkts — Samērīguma princips — Piesardzības princips — Pienākums norādīt pamatojumu — Tiesības uz zaudējumu atlīdzību

Apvienotās lietas C-78/16 un C-79/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu, ko *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) iesniedza ar 2015. gada 16. decembra lēmumu, kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 10. februārī, tiesvedībās

Giovanni Pesce u.c. (C-78/16),

Cesare Serinelli u.c. (C-79/16)

pret

Presidenza del Consiglio dei Ministri (C-79/16),

Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento della Protezione Civile ,

Commissario Delegato Per Fronteggiare il Rischio Fitosanitario Connesso alla Diffusione della Xylella nel Territorio della Regione Puglia ,

Ministero delle Politiche Agricole Alimentari e Forestali ,

Regione Puglia .

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R Silva de Lapuerta*], tiesneši A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], S. Rodins [*S. Rodin*] un J. Regans [*E. Regan*] (referents),

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretāre L. Karasko Marko [*L. Carrasco Marco*], administratore,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

ņemot vērā Tiesas priekšsēdētāja 2016. gada 13. aprīļa lēmumu izskatīt šīs lietas paātrinātā tiesvedībā, ko paredz Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a pants un Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punkts,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 4. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *G. Pesce* u.c. vārdā – *G. Pesce*, *avvocato*,

— *C. Serinelli* u.c. vārdā – *M. Alterio* un *M. Tagliaferro*, *avvocati*,

— Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *S. Fiorentino* un *G. Caselli*, *avvocati dello Stato*,

— Grieķijas valdības vārdā – *E. Leftheriotou* un *A. Vassilopoulou*, kā arī *G. Kanellopoulos*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *F. Moro* un *I. Galindo Martín*, kā arī *D. Bianchi* un *A. Sauka*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2016. gada 12. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Komisijas 2015. gada 18. maija Īstenošanas lēmuma 2015/789/ES par pasākumiem, kas veicami, lai novērstu *Xylella fastidiosa* (*Wells et al.*) ievešanu un izplatīšanos Savienībā (OV 2015, L 125, 36. lpp.), 6. panta 2.–4. punkta spēkā esamību.

2 Šie lūgumi tika iesniegti sakarā ar strīdu starp vairākiem Apūlijas reģiona [*Regione Puglia*] Brindizi provinces [*Provincia di Brindisi*] (Itālija), kur audzē *Olea europaea L.* augu sugas olīvkokus, lauksaimniecības zemju īpašniekiem un *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministru padomes prezidentūra) (lieta C-79/16), *Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento della Protezione Civile* (Ministru padomes prezidentūras Civilās aizsardzības departaments, Itālija), *Commissario Delegato Per Fronteggiare il Rischio Fitosanitario Connesso alla Diffusione della Xylella nel Territorio della Regione Puglia* (pilnvarotais pārstāvis augu veselības riska apkarošanā saistībā ar *Xylella* izplatīšanos Apūlijas reģiona (Itālija) teritorijā, turpmāk tekstā – "pilnvarotais pārstāvis"), *Ministero delle Politiche Agricole Alimentari e Forestali* (Lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības politikas ministrija, Itālija) un *Regione Puglia* (Apūlijas reģions, Itālija) sakarā ar iestāžu veiktajiem pasākumiem, lai izskautu baktēriju *Xylella Fastidiosa* (*Wells* un *Raju*) (turpmāk tekstā – "*Xylella*") minētajā reģionā un novērstu tās izplatīšanos.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2000/29/EK

3 Saskaņā ar Padomes 2000. gada 8. maija Direktīvas 2000/29/EK par aizsardzības pasākumiem pret tādu organismu ievešanu, kas kaitīgi augiem vai augu produktiem, un pret to izplatību Kopienā (OV 2000, L 169, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes 2002. gada 28. novembra Direktīvu 2002/89/EK (OV 2002, L 355, 45. lpp.), (turpmāk tekstā - "Direktīva 2000/29"), 16. pantu:

"1. Katra dalībvalsts nekavējoties rakstiski ziņo Komisijai un pārējām dalībvalstīm par visiem I pielikuma A daļas I iedaļā [..] minētajiem kaitīgajiem organismiem, kas sastopami tās teritorijā [..].

Tā veic visus vajadzīgos pasākumus, lai iznīcinātu vai, ja tas nav iespējams, aizkavētu attiecīgo kaitīgo organismu izplatīšanos. Tā informē Komisiju un pārējās dalībvalstis par veiktajiem pasākumiem.

2. Katra dalībvalsts nekavējoties rakstiski ziņo Komisijai un pārējām dalībvalstīm par visiem I vai II pielikumā neuzskaitīto kaitīgo organismu faktiskajiem vai šķietamajiem parādīšanās gadījumiem, kuri nav iepriekš konstatēti tās teritorijā. [..]

[..]

3. Gadījumos, kas minēti 1. un 2. punktā, Komisija, cik vien ātri iespējams, noskaidro radušos stāvokli Augu veselības pastāvīgajā komitejā. Izmeklējumus uz vietas var veikt Komisijas pakļautībā un saskaņā ar attiecīgajiem 21. panta noteikumiem. Vajadzīgos pasākumus, balstoties uz kaitēkļu riska analīzi vai kaitēkļu riska provizorisko analīzi gadījumos, kas minēti 2. punktā, ieskaitot tos, kas paredz pieņemt lēmumu par dalībvalstu veikto pasākumu atcelšanu vai grozīšanu, var noteikt, ievērojot 18. panta 2. punktā izklāstīto procedūru. Komisija seko līdzi stāvokļa attīstībai un, ievērojot to pašu procedūru, groza vai atceļ minētos pasākumus atkarībā no apstākļiem. Kamēr nav noteikts pasākums saskaņā ar iepriekš minēto procedūru, dalībvalsts var turpināt piemērot izraudzītos pasākumus.

[..]

5. Ja Komisiju neiepazīstina ar pasākumiem, kas veikti saskaņā ar 1. vai 2. punktu, vai tā uzskata, ka veiktie pasākumi ir nepiemēroti, tā var līdz Pastāvīgās augu veselības pastāvīgās komitejas sanāksmei veikt pagaidu aizsargpasākumus, balstoties uz kaitēkļu riska pagaidu analīzi, lai izskaustu vai, ja tas nav iespējams, aizkavētu konkrētā kaitīgā organisma izplatīšanos. [..]"

4 Direktīvas 2000/29 I pielikuma A daļā, atbilstoši tās nosaukumam, ir uzskaitīti "kaitīgie organismi, kurus aizliegts ievest un izplatīt visās dalībvalstīs". Šīs daļas I iedaļa "Kaitīgie organismi, kuri nav sastopami nevienā Kopienas reģionā un kuri jāuzmana visā Kopienā" ietver b) punktu "Baktērijas", kurā ir 1. punkts "*Xylella* [..]".

Īstenošanas lēmumi 2014/87/ES un 2014/497/ES

5 Komisijas 2014. gada 13. februāra Īstenošanas lēmums 2014/87/ES attiecībā uz pasākumiem, kas veicami, lai novērstu [*Xylella*] izplatīšanos Savienībā (OV 2014, L 45, 29. lpp.), tika pieņemts, pamatojoties uz direktīvu 2000/29 un it īpaši tās 16. panta 3. punkta ceturto teikumu, kas izklāstīti tā 2., 3., un 7. apsvērumā:

"(2) Itālija 2013. gada 21. oktobrī informēja pārējās dalībvalstis un Komisiju par [*Xylella*, turpmāk tekstā – "konkrētais organisms"] klātbūtni tās teritorijā, Apūlijas reģiona [Lečes] provinces divos atsevišķos apvidos. Pēc tam tajā pašā provincē tika konstatēti vēl divi atsevišķi uzliesmojumi. Konkrētā organisma klātbūtne tika apstiprināta uz vairākām augu sugām, tostarp *Olea europaea L.* [..], kurām bija novērojams lapu apdegums un strauja panīkuma simptomi. [..]

(3) Apūlijas reģionā 2013. gada 29. oktobrī tika pieņemti ārkārtas pasākumi, lai novērstu konkrētā organisma izplatību un izskaustu to [..] saskaņā ar Direktīvas 2000/29 16. panta 1. punktu. [..]

[..]

(7) Ņemot vērā konkrētā organisma īpašības, tas var strauji izplatīties plašā teritorijā. Lai nodrošinātu, ka konkrētais organisms neizplatās pārējā Savienībā, ir nekavējoties jāveic pasākumi. Līdz kļūs pieejama konkrētāka informācija par saimniekorganismu loku, vektoriem, izplatīšanās ceļiem un riska samazināšanas iespējām, ir lietderīgi aizliegt [stādīšanai paredzētu augu] pārvietošanu no apgabaliem, kuros, iespējams, ir inficēti augi."

6 Saskaņā ar šo pirmo Īstenošanas lēmumu Komisija aizliedza kopš tā brīža "stādīšanai paredzētu augu pārvietošanu no Lečes provinces Apūlijas reģionā Itālijā" (1. pants), izdeva rīkojumu veikt ikgadējus oficiālus apsekojumus attiecībā uz *Xylella* baktērijas klātbūtni (2. pants) un noteica, ka dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad personai kļūst zināms par šīs baktērijas klātbūtni vai ir pamats aizdomām par šādu klātbūtni, šī persona to paziņo kompetentajai iestādei desmit kalendāro dienu laikā (3. pants).

7 Ar Komisijas 2014. gada 23. jūlija Īstenošanas lēmumu 2014/497/ES par pasākumiem, kas veicami, lai novērstu *Xylella* izplatīšanos Savienībā [..] (OV 2014, L 219, 56. lpp.), tika atcelts minētais lēmums.

8 Saskaņā ar šo otro Īstenošanas lēmumu, kuram ir tāds pats juridisks pamats kā pirmajam, Komisija ierobežoja augu, kas ir *Xylella* baktērijas saimniekaugi, pārvietošanu un noteica dažādus nosacījumus to ievešanai Savienībā no trešajām valstīm, kurās šī baktērija ir sastopama (2. un 3. pants). Turklāt, lai izskaustu *Xylella* baktēriju un neļautu tai izplatīties, Komisija pieprasīja dalībvalstīm izveidot, ja nepieciešams, "norobežotus apgabalus", kas ietver "inficēto zonu" un "buferzonu" un kuros dalībvalstis iznīcina visus ar *Xylella* baktēriju inficētos augus, kā arī visus augus ar simptomiem, kas liecina par iespējamo inficēšanos ar šo baktēriju, un visus augus, kas noteikti kā iespējami inficēti (7. pants un III pielikuma 2. iedaļas a) punkts).

Īstenošanas lēmums 2015/789

9 Īstenošanas lēmums 2014/497 tika atcelts ar uz tā paša juridiskā pamata pieņemto Īstenošanas lēmumu 2015/789, kurā ietverti šādi būtiski apsvērumi:

"(1) Ņemot vērā Komisijas veiktās revīzijas un Itālijas iestāžu paziņojumus par jauniem slimības uzliesmojumiem, Īstenošanas lēmumā [2014/87] paredzētie pasākumi ir jāpastiprina.

(2) Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde [*EFSA*] 2015. gada 6. janvārī publicēja zinātnisku atzinumu par apdraudējumu augu veselībai, ko *Xylella* [..] rada Savienības teritorijā, nosakot un novērtējot riska samazināšanās iespējas. [..] Turklāt 2015. gada 20. martā [*EFSA*] publicēja zinātnisku ziņojumu par šo [sarakstā iekļauto] stādīšanai paredzēto augu (izņemot sēklas) klasifikāciju atbilstoši minētā organisma introducēšanas riskam. Ziņojumā ir klasificētas augu sugas, kuru uzņēmība pret minētā organisma Eiropas un ārpuseiropas izolātiem ir apstiprināta, tām dabiski inficējoties, tās eksperimentāli inficējot ar vektorālu pārnešanu vai tām inficējoties nezināmā ceļā ("minētie augi"). Šis saraksts ir garāks par [..] Īstenošanas lēmumā [2014/497] sniegto sarakstu. Tādēļ ir lietderīgi šo lēmumu piemērot garākajam sugu sarakstam un nevis sarakstam, kas ietverts [šajā] lēmumā [..]. Tomēr, lai nodrošinātu samērīgumu, daži pasākumi būtu jāpiemēro vienīgi augu sugām, kuras ir uzņēmīgas pret minētā organisma Eiropas izolātiem ("saimniekaugi"). Lai gan *EFSA* 2015. gada 6. janvāra atzinumā norāda uz neskaidrībām attiecībā uz vairākām augu sugām, jo pētniecība joprojām turpinās, Itālijas iestāžu veiktās izmeklēšanas rezultāti apstiprina, ka daži minētie augi var būt "saimniekaugi".

[..]

(4) Lai izskaustu minēto organismu un novērstu tā tālāku izplatību pārējā Savienības teritorijā, dalībvalstīm būtu jāizveido norobežotas teritorijas, kurās ietilpst inficētās zonas un buferzonas, un jāpiemēro izskaušanas pasākumi. [..]

[..]

(7) Lečes provincē minētais organisms jau ir plaši izplatījies. Ja pierādījumi liecina, ka minētās teritorijas konkrētās daļās minētais organisms ir sastopams jau vairāk nekā divus gadus un to vairs nav iespējams izskaust, atbildīgajai oficiālajai struktūrai izskaušanas pasākumu vietā būtu jārod iespēja piemērot izplatības ierobežošanas pasākumus, lai aizsargātu vismaz audzēšanas vietas, augus, kam ir īpaša kultūrvērtība, sociāla vai zinātniska vērtība, kā arī robežu ar pārējo Savienības teritoriju. Ar izplatības ierobežošanas pasākumiem būtu jāmazina baktēriju inokulāta daudzums šajā teritorijā un vektoru populācija būtu jāsaglabā pēc iespējas zemākā līmenī.

(8) Lai nodrošinātu pārējās Savienības teritorijas efektīvu aizsardzību pret minēto organismu, ņemot vērā iespējamo minētā organisma izplatīšanos dabiskā ceļā un ar cilvēku palīdzību, izņemot minēto augu pārvietošanu stādīšanai, ir lietderīgi izveidot uzraudzības zonu uzreiz ap buferzonu, kura aptver Lečes provinces inficēto zonu.

[..]

(17) Šajā lēmumā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgās komitejas atzinumu."

10 Saskaņā ar Īstenošanas lēmuma 2015/789 1. pantu "Definīcijas":

"Šajā lēmumā piemēro šādas definīcijas:

a) "minētais organisms" ir *Xylella* [..] Eiropas un ārpuseiropas izolāti;

b) "minētie augi" ir visi stādīšanai paredzētie augi (izņemot sēklas), kas pieder pie I pielikumā norādītajām ģintīm vai sugām;

c) "saimniekaugi" ir visi minētie augi, kas pieder pie II pielikumā norādītajām ģintīm vai sugām;

[..]."

11 Šā lēmuma 4. pantā "Norobežoto teritoriju izveide" ir noteikts:

"1. Ja tiek apstiprināta minētā organisma klātbūtne, attiecīgā dalībvalsts nekavējoties izveido norobežotu teritoriju saskaņā ar 2. punktu ("norobežotā teritorija").

2. Norobežotā teritorija ietver inficēto zonu un buferzonu.

[..]"

12 Saskaņā ar minētā lēmuma 6. pantu "Izskaušanas pasākumi":

"1. Dalībvalsts pēc 4. pantā minētās norobežotās teritorijas izveidošanas šajā teritorijā veic pasākumus, kas izklāstīti 2. līdz 11. punktā.

2. Attiecīgā dalībvalsts 100 metru rādiusā ap augiem, kas ir testēti un atzīti par inficētiem ar minēto organismu, nekavējoties aizvāc:

a) saimniekaugus, neatkarīgi no to veselības stāvokļa;

b) augus, par kuriem zināms, ka tie ir inficēti ar minēto organismu;

c) augus ar simptomiem, kas liecina par iespējamu inficēšanos ar šo organismu, vai attiecībā uz kuriem ir aizdomas par inficēšanos ar šo organismu.

3. Attiecīgā dalībvalsts 100 metru rādiusā ap katru inficēto augu ņem paraugus no minētajiem augiem un tos testē saskaņā ar Fitosanitāro pasākumu starptautisko standartu *ISPM* Nr. 31 [..].

4. Pirms 2. punktā minēto augu aizvākšanas attiecīgā dalībvalsts veic atbilstīgas fitosanitāras apstrādes pret minētā organisma vektoriem un veic apstrādi augiem, kas var būt šo vektoru saimniekaugi. Šajās apstrādēs attiecīgā gadījumā var ietilpt augu aizvākšana.

5. Attiecīgā dalībvalsts *in situ* vai tuvējā vietā, kura inficētajā zonā atvēlēta šim nolūkam, 2. punktā minētos augus un to daļas iznīcina tā, lai būtu nodrošināts, ka minētais organisms neizplatās.

[..]"

13 Īstenošanas līguma 2015/789 7. pants "Izplatības ierobežošanas pasākumi" paredz:

"1. Atkāpjoties no 6. panta, tikai Lečes provincē attiecīgās dalībvalsts atbildīgā oficiālā struktūra var lemt piemērot izplatības ierobežošanas pasākumus, kas aprakstīti 2. līdz 6. punktā ("izplatības ierobežošanas teritorija").

2. Attiecīgā dalībvalsts nekavējoties aizvāc vismaz visus augus, kam konstatēta inficēšanās ar minēto organismu, ja tie atrodas jebkurā no šādām vietām:

[..]."

14 Šā lēmuma 8. panta "Uzraudzības zonas izveide Itālijā" 1. punkts paredz, ka dalībvalstīm jāizveido vismaz 30 km plata uzraudzības zona tieši blakus norobežotajai teritorijai, kas aptver Lečes provinces inficēto zonu.

15 Īstenošanas lēmuma 2015/789 I un II pielikumā, kuros iekļauts, attiecīgi pēc augu nosaukumiem, "augu saraksts, par kuriem ir zināms, ka tie ir uzņēmīgi pret minētā organisma Eiropas un ārpuseiropas izolātiem (minētie augi)" un "augu saraksts, par kuriem ir zināms, ka tie ir uzņēmīgi pret minētā organisma Eiropas izolātiem (saimniekaugi)", ir ietverta arī suga *Olea europea L.*

Itālijas tiesības

16 Ar 2015. gada 19. jūnija *Decreto del Ministero delle Politiche Agricole Alimentari e Forestali n. 2180 con cui sono state disposte nuove misure di emergenza per la prevenzione, il controllo e l'eradicazione di Xylella fastidiosa* (lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības politikas ministra Dekrēts Nr. 2180 par turpmākiem ārkārtas pasākumiem *Xylella fastidiosa* novēršanai, kontrolēšanai un iznīcināšanai, turpmāk tekstā – "2015. gada 19. jūnija dekrēts") tiek ieviests Īstenošanas lēmums 2015/789. Šā dekrēta 8. un 9. pants būtībā atbilst minētā lēmuma 6. un 7. pantam.

17 2015. gada 30. septembrī valdības pārstāvis pieņēma rīcības plānu, kurš arī ietver šajā dekrētā paredzētos pasākumus.

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

18 Ar virkni lēmumu, kas paziņoti 2015. gada jūlijā un oktobrī, *Servizio Agricoltura della Regione Puglia* (Apūlijas reģiona lauksaimniecības dienests) lika prasītājiem pamatlietā iznīcināt viņiem piederošā lauksaimniecības zemē par inficētiem ar *Xylella* baktēriju uzskatītus olīvkokus, kā arī visus saimniekaugus, kuri atrodas 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem. Tāpat šie lēmumi paredzēja, ka atteikšanās gadījumā kompetentās iestādes izmaksas, saistītas ar šīs baktērijas izskaušanu, būs jāsedz īpašniekiem, paredzot arī administratīvā soda uzlikšanu.

19 Prasītāji pamatlietā vērsās *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) ar prasību atcelt šos lēmumus un Apūlijas reģiona kompetento valsts iestāžu un valdības pārstāvja pieņemtos aktus par *Xylella* baktērijas izplatīšanās apkarošanu šā reģiona teritorijā, tostarp 2015. gada 19. jūnija dekrētu un 2015. gada 30. septembra rīcības plānu.

20 Pēc prasītāju domām, šie dažādie valsts pasākumi ir prettiesiski, jo pats Īstenošanas lēmums 2015/789, uz kuru tie ir balstīti, ir pretrunā samērīguma un piesardzības principiem un nav pienācīgi pamatots.

21 *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio reģionālā administratīvā tiesa), paužot bažas par Īstenošanas lēmuma 2015/789 spēkā esamību, apturējusi attiecīgo valsts pasākumu īstenošanu, kuri paredz visu saimniekaugu aizvākšanu 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai Direktīva 2000/29 [..], it īpaši noteikumi, kas paredzēti 11. [panta] 3. punktā, 13.c [panta] 7. punktā, 16. [panta] 1.-3. un 5. punktā, kā arī samērīguma, loģiskuma un saprātīguma principi liedz piemērot Īstenošanas lēmuma [2015/789] 6. panta 2. un 4. punktu – kas Itālijas tiesiskajā regulējumā īstenots ar [2015. gada 19. jūnija] dekrēta 8. panta 2. un 4. punktu – tajā daļā, kur noteikts, ka 100 metru rādiusā ap augiem, kam veiktas analīzes un kas atzīti par inficētiem ar minēto organismu, ir nekavējoties jāaizvāc saimniekaugi neatkarīgi no to veselības stāvokļa, un vienlaikus paredz, ka dalībvalstij pirms 2. punktā minēto augu aizvākšanas ir jāveic atbilstošas fitosanitāras apstrādes pret minētā organisma pārnēsātājiem un augiem, kuri var būt pārnēsātāju mītnes, un šīs apstrādes attiecīgā gadījumā var ietvert augu aizvākšanu?

2) Vai Direktīva 2000/29 [..], it īpaši noteikumi, kas paredzēti 16. panta 1. punktā ar vārdkopu "vajadzīgos pasākumus, lai iznīcinātu vai, ja tas nav iespējams, aizkavētu attiecīgo kaitīgo organismu izplatīšanos", liedz piemērot [Īstenošanas] lēmuma [2015/789] 6. panta 2. punktu – kas Itālijas

tiesiskajā regulējumā īstenots ar [2015. gada 19. jūnija] dekrēta 8. panta 2. punktu – tajā daļā, kurā paredzēta saimniekaugu tūlītēja aizvākšana neatkarīgi no to veselības stāvokļa 100 metru rādiusā ap augiem, kam ir veiktas analīzes un kas atzīti par inficētiem?

3) Vai Direktīvas 2000/29 16. panta 1.–3. un 5. punkts, kā arī samērīguma, loģiskuma un lietas taisnīgas izskatīšanas principi liedz interpretēt Īstenošanas lēmuma [2015/789] 6. panta 2. un 4. punktu – kas Itālijas tiesiskajā regulējumā īstenots ar [2015. gada 19. jūnija] dekrēta 8. panta 2. un 4. punktu – tādējādi, ka 2. punktā minētais izskaušanas pasākums var tikt noteikts pirms un neatkarīgi no tā paša 6. panta 3. un 4. punktā paredzēto pasākumu preventīvas piemērošanas?

4) Vai piesardzības, piemērotības un samērīguma principi liedz piemērot Īstenošanas lēmuma [2015/789] 6. panta 2.–4. punktu – kas Itālijas tiesiskajā regulējumā īstenots ar [2015. gada 19. jūnija] dekrēta 8. panta 2. un 4. punktu – tajā daļā, kurā paredzēts saimniekaugu izskaušanas pasākumus 100 metru rādiusā ap augiem, kas izrādījušies inficēti ar organismu [*Xylella*], bez atbilstoša zinātniska pamatojuma [..], kurš skaidri apliecinātu cēloņsakarību starp organisma klātbūtni un par inficētiem uzskatīto augu iedegu?

5) Vai LESD 296. panta otrā daļa un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pants [turpmāk tekstā – "Harta"] liedz piemērot Eiropas Komisijas Īstenošanas lēmuma [2015/789] 6. panta 2. un 4. punktu tajā daļā, kurā paredzēta saimniekaugu tūlītēja aizvākšana neatkarīgi no to veselības stāvokļa 100 metru rādiusā ap augiem, kam veiktas analīzes un kas atzīti par inficētiem, jo tam nav atbilstoša pamatojuma?

6) Vai piemērotības un samērīguma principi liedz piemērot Īstenošanas lēmumu [2015/789] – kurš Itālijas tiesiskajā regulējumā īstenots ar [2015. gada 19. jūnija] dekrētu – kas paredz pasākumus, lai aizvāktu saimniekaugus neatkarīgi no to veselības stāvokļa, augus, par kuriem zināms, ka tie ir inficēti ar minēto organismu, un augus ar simptomiem, kas liecina par iespējamu inficēšanos ar organismu [*Xylella*], vai attiecībā uz kuriem ir aizdomas par inficēšanos ar šo organismu, neparedzot nekādu kompensāciju īpašniekiem, ko nevar vainot par konkrētā organisma izplatīšanos?"

22 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2016. gada 13. aprīļa rīkojumu lietā *Pesce* u.c. (C-78/16 un C-79/16, EU:C:2016:251) tika apmierināts iesniedzējtiesas lūgums izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā, kāda ir paredzēta Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23.a pantā un Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punktā.

Par pieteikumu mutvārdu procesa atkārtotai sākšanai

23 Pēc ģenerāladvokāta secinājumu sniegšanas *G. Pesce* u.c. ar 2016. gada 13. maijā Tiesas kancelejā iesniegtu dokumentu lūdza, lai tiktu izdots rīkojums atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu. Sava pieteikuma pamatojumā *G. Pesce* u.c. būtībā apgalvo, ka savos secinājumos ģenerāladvokāts ir sniedzis kļūdainus argumentus, kā arī jaunus elementus, par kuriem iepriekš nav notikušas debates.

24 Jāatgādina, ka Eiropas Savienības Tiesas statūtos un Tiesas Reglamentā nav paredzēta iespēja Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētajām personām iesniegt apsvērumus, atbildot uz ģenerāladvokāta sniegtajiem secinājumiem (it īpaši skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *Vnuk*, C-162/13, EU:C:2014:2146, 30. punkts).

25 Atbilstoši LESD 252. panta otrajai daļai ģenerāladvokāta pienākums ir, ievērojot pilnīgu objektivitāti un neatkarību, atklātā tiesas sēdē izteikt pamatotus secinājumus lietās, kurās saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtiem ir vajadzīga ģenerāladvokāta piedalīšanās. Tiesai nav saistoši nedz ģenerāladvokāta secinājumi, nedz šo secinājumu pamatojums (spriedums, 2015. gada 3. decembris, *Banif Plus Bank*, C-312/14, EU:C:2015:794, 33. punkts).

26 Tādējādi lietas dalībnieka nepiekrišana ģenerāladvokāta secinājumiem, lai kādi arī būtu viņa šajos secinājumos aplūkotie jautājumi, pati par sevi nevar būt mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu pamatojošs iemesls (skat. spriedumu, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija, C-33/14 P, EU:C:2015:609, 26. punkts).

27 Šādā gadījumā atbilstoši Reglamenta 83. pantam Tiesa, uzklausījusi ģenerāladvokātu, jebkurā brīdī var izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu, it īpaši, ja tā uzskata, ka tā nav pietiekami informēta, vai arī ja lieta ir jāizskata, pamatojoties uz argumentu, kuru ieinteresētās personas nav apspriedušas (skat. šajā ziņā spriedumu, 2016. gada 7. aprīlis, *Marchon Germany*, C-315/14, EU:C:2016:211, 19. punkts).

28 Šajā lietā tā nav. Proti, gan prasītāji pamatlietā, gan Itālijas un Grieķijas valdības, kā arī Komisija sniedza tiesvedības rakstiskā daļā un, izņemot Grieķijas valdību, tiesvedības mutvārdu daļā savu faktisko un tiesību argumentu kopumu attiecībā uz Īstenošanas lēmumu 2015/789. Tādējādi Tiesa, uzklausījusi ģenerāladvokātu, uzskata, ka tai ir visa vajadzīgā informācija, lai pieņemtu nolēmumu, un ka šī informācija ir bijusi tajā notikušo debašu priekšmets.

29 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa uzskata, ka nav pamata atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

30 Ar saviem jautājumiem, kas daļēji pārklājas, iesniedzējtiesa jautā būtībā, vai attiecīgajai dalībvalstij Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktais pienākums nekavējoties aizvākt saimniekaugus 100 metru rādiusā ap augiem, kam veiktas analīzes un kas atzīti par inficētiem ar minēto organismu, šajā gadījumā *Xylella* baktēriju, neatkarīgi no to veselības stāvokļa, neparedzot no tā izrietošu kompensāciju sistēmu, ir spēkā neesošs, jo ir pretrunā Savienības tiesību normām un tostarp Direktīvai 2000/29 (pirmais līdz trešais un sestais jautājums), lasot piesardzības principa (ceturtais jautājums) un samērīguma principa gaismā (pirmais, trešais, ceturtais un sestais jautājums), kā arī pretrunā prasībām, kas izriet no LESD 296. pantā un Hartas 41. pantā norādītā pienākuma norādīt pamatojumu ievērošanas (piektais jautājums).

31 Šajā kontekstā šī tiesa pauž šaubas par minētā lēmuma 6. panta 2.–4. punkta noteikumu iekšējo atbilstību, jo tie vienlaikus paredz, no vienas puses, saimniekaugu "tūlītēju" aizvākšanu noteiktā rādiusā, un, no otras puses, paraugu ņemšanu un fitosanitārās apstrādes veikšanu, kurā "attiecīgā gadījumā" var ietilpt augu aizvākšana (pirmais un trešais jautājums).

32 Lai atbildētu uz jautājumiem par Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību, vispirms ir jāaplūko šis pēdējais jautājums, jo tas attiecas uz dažādu šajā pantā ietvertu pienākumu piemērojamību.

Par pienākumu, kas ietverti Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2.–4. punktā, tvērumu

33 *G. Pesce* u.c. apgalvo, ka Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta noteikumi ir iekšēji pretrunīgi. Proti, no šā panta 2. punkta a) apakšpunkta izrietot, ka dalībvalstīm "nekavējoties" jāaizvāc visi saimniekaugi, kas atrodas inficēto augu tuvumā neatkarīgi no to veselības stāvokļa, bet šā paša panta 3. un 4. punkts uzliekot attiecīgajām dalībvalstīm pienākumu veikt pasākumus pirms to aizvākšanas. Šādos apstākļos šā lēmuma 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts esot jāinterpretē tā, ka tas paredz šo saimniekaugu aizvākšanu tikai pēc to veselības stāvokļa pārbaudes un attiecīgo fitosanitāro pasākumu veikšanas.

34 Jāatgādina, ka saskaņā ar Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu attiecīgajai dalībvalstij ir pienākums nekavējoties aizvākt saimniekaugus neatkarīgi no to veselības stāvokļa 100 metru rādiusā ap augiem, kas inficēti ar *Xylella* baktēriju, kura saskaņā ar direktīvas I pielikuma A daļas I iedaļas b) punktu ir kaitīgs organisms, kas nav sastopams Savienībā un kura ievešana un izplatīšana ir jāaizliedz visās dalībvalstīs.

35 Piekrītot Komisijai, jākonstatē, ka šis pienākums nav pretrunā 6. panta 3. un 4. punktā noteiktajiem pienākumiem. Proti, kā liecina 6. panta 4. punkta formulējums, attiecīgajai dalībvalstij "pirms" šajā 2. punkta a) apakšpunktā minēto saimniekaugu aizvākšanas ir jāveic atbilstīga fitosanitāra apstrāde, kas attiecas nevis uz pašiem augiem, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji pamatlietā, bet uz baktērijas "vektoriem", proti, inficētajiem kukaiņiem, lai cīnītos pret tiem, tos izskaužot vai, "attiecīgā gadījumā", aizvācot to saimniekaugus.

36 *EFSA* savā 2015. gada 6. janvāra atzinumā *Scientific Opinion on the risk to plant health posed by Xylella* [...] *in the EU territory, with the identification and evaluation of risk reduction options* (Zinātniskais atzinums par draudiem, ko Savienības teritorijā augu veselībai rada *Xylella* [..], identificējot un novērtējot riska samazināšanas iespējas; turpmāk tekstā – "*EFSA* 2015. gada 6. janvāra atzinums"), uz kuru Komisija atsaucas Īstenošanas lēmuma 2015/789 preambulas 2. apsvērumā, apraksta, ka šie iepriekš veicamie pasākumi īstenojami, ja kukaiņi pārnēsātāji var pārvietoties no inficētiem augiem uz citiem augiem (109. lpp.). Minētie pasākumi tādā veidā ļauj, kā to paskaidro Komisija savos rakstveida apsvērumos, samazināt minēto pārnēsātāju un tādējādi pašas baktērijas izplatīšanās risku brīdī, kad saimniekaugi, kuros šie pārnēsātāji var atrasties, tiek aizvākti saskaņā ar šā lēmuma 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

37 Turklāt saskaņā ar šā panta 3. punktu, nenorādot hronoloģisko secību, attiecīgajai dalībvalstij jāņem paraugi un jātestē "minētie augi" 100 metru rādiusā ap katru inficēto augu, tas iekļauj ne tikai šā panta 2. punkta a) apakšpunktā minētos saimniekaugus, proti, augus, kuri ir uzņēmīgi pret *Xylella* baktērijas Eiropas izolātiem, bet arī augus, kuri ir uzņēmīgi pret šīs baktērijas ārpuseiropas izolātiem.

38 No iepriekš minētā izriet, ka Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2.–4. punktā ietvertie pienākumi paredz nevis savstarpēji cits citu izslēdzošus specifiskus pasākumus, bet būtībā radniecīgu un piemērojamības ziņā atšķirīgu pasākumu kopumu, kas attiecībā uz šā panta 2. punkta a) apakšpunktā un 4. punktā paredzētajiem pienākumiem ir jāpiemēro secīgi. Pienākumi, kas paredzēti minētajā 3. un 4. punktā, nav jāsaprot kā tādi, kas ietekmē pienākuma "nekavējoties" aizvākt saimniekaugus attiecīgajā rādiusā ap inficētiem augiem obligāto raksturu.

39 Ņemot vērā tieši šos ievadprecizējumus, ir jāizvērtē Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamība.

Par Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību atbilstīgi Direktīvai 2000/29, lasot piesardzības un samērīguma principu gaismā

40 Jānorāda, ka Direktīvas 2000/29 noteikumu lielākā daļa, uz kuriem iesniedzējtiesa norāda savā pirmajā prejudiciālajā jautājumā, nav atbilstīgi, izvērtējot Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību.

41 Pirmkārt, Direktīvas 2000/29 11. panta 3. punkts un 13.c panta 7. punkts neattiecas uz minētajā 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā ietverto gadījumu, jo šie noteikumi attiecīgi ir par augu pārvietošanu starp dalībvalstīm un augu ievešanu Savienībā no trešajām valstīm.

42 Otrkārt, šīs direktīvas 16. panta 1. un 2. punkts, aplūkojot tos atsevišķi, attiecas nevis uz Komisijas, bet uz dalībvalstu veicamajiem pasākumiem, jo šā panta 2. punkts attiecas tostarp uz kaitīgiem organismiem, kas atšķirībā no *Xylella* baktērijas nav uzskaitīti minētās direktīvas pielikumos.

43 Treškārt, šā paša 16. panta 5. punkta mērķis ir ļaut Komisijai pieņemt aizsardzības pasākumus, lai izskaustu vai, ja tas nav iespējams, aizkavētu attiecīgā kaitīgā organisma izplatīšanos, balstoties uz fitosanitārā riska pagaidu analīzi "līdz Augu veselības pastāvīgās komitejas sanāksmei". Taču šajā gadījumā nav šaubu, ka Augu veselības kompetentā komiteja sniedza labvēlīgu atzinumu pirms Īstenošanas lēmuma 2015/789 pieņemšanas, kā tas ir redzams no tā preambulas 17. apsvēruma.

44 Savukārt ir jāatgādina, ka Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts tika pieņemts, pamatojoties uz Direktīvas 2000/29 16. panta 3. punkta ceturto teikumu, kurš pilnvaro Komisiju atkarībā no situācijas attīstības saistībā ar fitosanitāro risku grozīt vai atcelt dalībvalstu pieņemtos "nepieciešamos pasākumus", tostarp saskaņā ar šā 16. panta 1. punktu, lai izskaustu attiecīgo kaitīgo organismu.

45 Rezultātā, ņemot vērā tieši Direktīvas 2000/29 16. panta 3. punktu, ir jāaplūko Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamība.

46 Šajā ziņā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbilstoši savām īstenošanas pilnvarām, kuru robežas ir noteiktas tostarp saskaņā ar attiecīgā tiesību akta svarīgiem vispārējiem mērķiem, Komisija ir tiesīga pieņemt visus vajadzīgos vai lietderīgos piemērošanas pasākumus, lai īstenotu minēto aktu, ciktāl šie pasākumi nav tam pretrunā. Turklāt no LESD 290. panta 1. punkta, lasot to kopā ar 291. panta 2. punktu, izriet, ka Komisija, realizējot īstenošanas pilnvaras, nevar grozīt, nedz papildināt tiesību aktu, pat to nebūtiskajos elementos (spriedums, 2014. gada 15. oktobris, Parlaments/Komisija, C-65/13, EU:C:2014:2289, 44. un 45. punkts).

47 Turklāt ir jāatgādina, ka Savienības likumdevējam ir jāņem vērā piesardzības princips, atbilstoši kuram gadījumā, ja pastāv šaubas par to, vai personu veselība ir pakļauta riskam, vai par to, kāds ir riska apjoms, piesardzības pasākumus var veikt, negaidot, kamēr šo risku esamība un pakāpe ir pierādīta pilnībā. Ja izrādās, ka sakarā ar nepietiekamu, nepārliecinošu vai neprecīzu rezultātu vai pētījumu raksturu nav iespējams precīzi noteikt riska pastāvēšanu vai tā apmēru, bet pastāv iespēja, ka sabiedrības veselībai tiks nodarīts reāls kaitējums gadījumā, ja risks īstenotos, piesardzības princips pamato ierobežojošu un objektīvu pasākumu noteikšanu (it īpaši skat. spriedumu, 2015. gada 17. decembris, *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, 81. un 82. punkts).

48 Šis pamatprincips turklāt jāpiemēro, ievērojot samērīguma principu, saskaņā ar kuru Savienības iestāžu akti nedrīkst pārsniegt to, kas ir atbilstošs un vajadzīgs, lai sasniegtu attiecīgajā tiesiskajā regulējumā noteiktos mērķus, ņemot vērā to, ka gadījumā, ja ir iespēja izvēlēties vienu no vairākiem piemērotiem pasākumiem, jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais, un tā izraisītie trūkumi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamo mērķi (it īpaši skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 29. punkts).

49 Attiecībā uz šo principu ievērošanas pārbaudi tiesā Tiesa jau ir spriedusi par plašo rīcības brīvību, kas ir Komisijai, tai izstrādājot risku pārvaldības pasākumus. Proti, šajā jomā tai it īpaši ir jāizdara politiska izvēle un jāveic sarežģīti novērtējumi. Vienīgi šajā jomā veikta pasākuma acīmredzami nepiemērotais raksturs var ietekmēt šāda pasākuma tiesiskumu (it īpaši skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços*, C-77/09, EU:C:2010:803, 82. punkts).

50 Šajā sakarā ir arī jāatgādina, ka Savienības tiesību akta spēkā esamība ir jāizvērtē atbilstoši faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāv akta pieņemšanas brīdī, un tā nevar būt atkarīga no retrospektīviem novērtējumiem par tā efektivitātes pakāpi. Ja Savienības likumdevējam ir jānovērtē tiesiskā regulējuma, kas jāpieņem, ietekme nākotnē un šo ietekmi nevar precīzi paredzēt, tā vērtējumu var apšaubīt tikai tad, ja tas, ņemot vērā informāciju, kas tam bija pieejama attiecīgā tiesiskā regulējuma pieņemšanas brīdī, ir acīmredzami kļūdains (it īpaši skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

51 Šajā gadījumā no judikatūras izriet, ka tad, kad ar jauniem faktiem tiek mainīta riska uztvere vai pierādīts, ka šo risku var ierobežot ar mazāk stingriem pasākumiem nekā pastāvošie, iestāžu un it īpaši Komisijas, kurai ir iniciēšanas pilnvaras, kompetencē ir raudzīties, lai tiesiskais regulējums tiktu pielāgots jaunajiem faktiem (spriedums, 2006. gada 12. janvāris, *Agrarproduktion Staebelow*, C-504/04, EU:C:2006:30, 40. punkts). Tādējādi šajā gadījumā Komisijai, pamatojoties uz Direktīvas 2000/29 16. panta 3. punktu, periodiski ir jāpārbauda, kā jau tas tika norādīts šā sprieduma 44. punktā, vai pieņemtie pasākumi attiecībā uz attiecīgo augu veselības risku ir jāgroza vai jāatceļ.

52 Ņemot vērā tieši šos noteikumus un šos principus, ir jāaplūko Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktā pienākuma nekavējoties aizvākt saimniekaugus neatkarīgi no to veselības stāvokļa 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem spēkā esamība (pirmie četri jautājumi), pirms tiek izvērtēta šajā ziņā kompensāciju sistēmas neesamības šajā lēmumā ietekme (sestais jautājums).

Par Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktā pienākuma spēkā esamību

53 Jāatgādina, ka Direktīvas 2000/29 mērķis ir augstā līmenī nodrošināt augu aizsardzību pret kaitīgo organismu ievešanu Savienībā no trešajām valstīm (skat. spriedumu, 2003. gada 30. septembris, *Anastasiou* u.c., C-140/02, EU:C:2003:520, 45. punkts).

54 Šajā gadījumā saskaņā ar šo mērķi Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts, kā tas izriet no minētā lēmuma preambulas 4. apsvēruma, paredz izskaust *Xylella* baktēriju un tādējādi nepieļaut tās izplatīšanos ārpus Apūlijas reģiona, ar Īstenošanas lēmumiem 2014/87 un 2014/497 ieviešot stingrākus pasākumus pēc tam, kad Itālijas iestādes paziņoja par šīs baktērijas klātbūtni Lečes provincē.

55 Tomēr nav apstrīdams tas, ka veselības aizsardzība un iekšējā lauksaimniecības tirgus izveidošana ir Savienības tiesību aktu vispārējo interešu likumīgs mērķis (it īpaši skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Šādos apstākļos ir jāizvērtē, vai Komisija, ņemot vērā tās plašo rīcības brīvību attiecīgajā jomā saskaņā ar Direktīvas 2000/29 16. panta 3. punktu un piesardzības principu, varēja likumīgi uzskatīt, ka Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktais pienākums nekavējoties aizvākt saimniekaugus 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem neatkarīgi no to veselības stāvokļa bija lietderīgs un vajadzīgs, lai sasniegtu šo mērķi, un stingri samērīgs ar to, ņemot vērā pieejamos zinātniskos datus šā lēmuma pieņemšanas brīdī un tā brīža iespējamos alternatīvos pasākumus.

57 Vispirms jānorāda, ka prasītāji pamatlietā apstrīd to, ka inficētu augu iznīcināšana spētu pati par sevi izskaust infekciju. Proti, cēloņsakarība starp *Xylella* baktēriju un olīvkoku straujo nokalšanu Apūlijas reģionā netika atklāta. No tā izrietot, ka visu saimniekaugu, kas atrodas inficēto augu tuvumā, iznīcināšana ne tik nespētu izskaust infekciju.

58 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka no *EFSA* 2015. gada 6. janvāra atzinuma skaidri izriet, un to neapstrīd prasītāji pamatlietā, ka olīvkoki tāpat kā daudzi citi augi, pieder pie *Xylella* baktērijas saimniekaugiem.

59 Taču, lai gan *EFSA* šajā atzinumā nav pierādījusi skaidru cēloņsakarību starp *Xylella* baktēriju un olīvkoku straujo nokalšanu Apūlijas reģionā, šis atzinums tomēr apstiprināja (3. lpp.), kā to arī ģenerāladvokāts savu secinājumu 116. punktā ir norādījis, būtisku saikni starp šo baktēriju un iepriekš minētās patoloģijas gadījumiem.

60 Šajā sakarā jāuzsver, ka atšķirībā no tā, ko norāda prasītāji pamatlietā, piesardzības princips, nemaz neaizliedzot jebkāda pasākuma pieņemšanu zinātniskās noteiktības trūkuma dēļ, gadījumā, ja pastāv apdraudējumi veselībai, var, gluži pretēji, pamatot, kā tas tika atgādināts šā sprieduma 46. un 47. punktā, Savienības likumdevēja aizsardzības pasākumu pieņemšanu, pat ja pastāv zinātniskā neskaidrība šajā jautājumā.

61 Turklāt jānorāda, ka, lai gan prasītāji pamatlietā apstrīd cēloņsakarību starp *Xylella* baktēriju un olīvkoku ātro nokalšanu Apūlijas reģionā, viņi neiesniedz nevienu pierādījumu, lai pamatotu savus apgalvojumus.

62 Tātad jākonstatē, ka Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka pienākums nekavējoties aizvākt inficētus augus ir piemērots un vajadzīgs, lai izskaustu *Xylella* baktērijas izplatīšanos. Turklāt attiecībā uz šā pienākuma stingro samērīgumu netika ierosināts neviens mazāk saistošs alternatīvs pasākums attiecībā uz inficētajiem augiem, lai sasniegtu šo pašu mērķi.

63 Šādos apstākļos ir jāizvērtē, otrkārt, vai pienākums nekavējoties aizvākt saimniekaugus, kas atrodas "100 metru rādiusā" no inficētiem augiem, "neatkarīgi no to veselības stāvokļa", ir atbilstošs pasākums paredzētā mērķa sasniegšanai, ņemot vērā piesardzības un samērīguma principus.

64 Vispirms – attiecībā uz pienākumu veikt šāda veida aizvākšanu "100 metru rādiusā" ap inficētiem augiem; lai noteiktu, vai šis pienākums ir piemērots un vajadzīgs iecerētā mērķa sasniegšanai –, ir jāizvērtē Komisijai pieejamie dati brīdī, kad tā pieņēma lēmumu sakarā ar infekcijas izplatības risku no inficētiem augiem.

65 Šajā ziņā ir jānorāda, ka 2015. gada 6. janvāra atzinumā *EFSA*, pēc tam, kad tā konstatēja, ka "inficēti pārnēsātāji var izplatīties lokāli, pārlidojot no viena auga uz otru vai ar vēja palīdzību pasīvā veidā lielākos attālumos" (4. lpp.), precizē, atzīstot, ka "cilvēku un vēja loma izplatīšanas mehānismā vēl ir maz izpētīta un ka esošie dati, kas ļautu noteikt, kādos attālumos kukaiņi pārnēsātāji var to pārnēsāt, nav pietiekami" (4. lpp.), ka "pieejamie dati liek domāt, ka 100 metri ir pienācīgs izplatīšanās attālums" (62. lpp.). Turklāt no minētā atzinuma izriet, ka "galvenās pārnēsātājas ir cikādes, kuru pārvietošanās rādiuss ir ierobežots, vidēji daži simti metru, taču vējš tās var aizpūst lielākos attālumos" (94. lpp.).

66 Jākonstatē, ka, ņemot vērā šos zinātniskos datus, Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ņemot vērā savu plašo rīcības brīvību šajā jomā, ka pienākums nekavējoties aizvākt saimniekaugus 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem ir atbilstošs un vajadzīgs pasākums, lai nepieļautu, ka kukaiņi pārnēsātāji izplata no šiem augiem *Xylella* baktēriju.

67 Attiecībā uz pienākuma stingru samērīgumu *G. Pesce* u.c. apgalvo, ka brīdī, kad Komisija pieņēma lēmumu 2015/789, pastāvēja zinātniskas šaubas attiecībā uz veidu, kādā *Xylella* baktērija izplatās. Konkrētāk, nav izslēgts, ka šādas izplatīšanās vektori var pārsniegt 100 metru rādiusu ap inficētiem augiem.

68 Tomēr, nemaz neapšaubot Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta samērīgumu, tas, ka Komisija noteica pienākumu aizvākt [saimniekaugus] 100 metru rādiusā, neraugoties uz to, ka pārnēsātāji var izplatīt baktēriju ārpus šā rādiusa, norāda, gluži pretēji, uz to, ka šis pienākums aprobežojās tikai ar vajadzīgo, lai sasniegtu izvirzīto mērķi (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2001. gada 12. jūlijs, *Jippes* u.c., C-189/01, EU:C:2001:420, 120. punkts).

69 Otrkārt, attiecībā uz pienākumu veikt tūlītēju saimniekaugu aizvākšanu attiecīgajā rādiusā, "neatkarīgi no to veselības stāvokļa", proti, pat tad, ja šiem augiem nav inficēšanās pazīmju ar *Xylella* baktēriju un nav aizdomu par inficēšanos ar to, prasītāji pamatlietā apgalvo gan savos rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdes laikā, ka jēdziens "izskaušana", ko ietver Direktīvas 2000/29 16. pants, attiecas tikai uz kaitīgiem organismiem. Tādējādi Komisija esot pilnvarota likt aizvākt vienīgi ar šiem organismiem inficētus augus.

70 Tomēr, tāpat kā ģenerāladvokāts norādīja savu secinājumu 92. punktā, tā kā Direktīvas 2000/29 16. panta noteikumi ir formulēti vispārīgos vilcienos, tie neļauj izdarīt secinājumu par šādiem ierobežojumiem attiecībā uz to pasākumu piemērošanas jomu, kurus var pieņemt Komisija. Paturot prātā piesardzības principu, minētā panta 3. punkts, lasot to kopā ar tā 1. punktu, ir, gluži pretēji, jāsaprot tādējādi, ka tas ļauj Komisijai saskaņā ar šā sprieduma 46. un 47. punktā minēto judikatūru pieņemt jebkādu nepieciešamo pasākumu, lai izskaustu vai ierobežotu kaitīgos organismus, tādējādi, ja šā mērķa īstenošanai ir nepieciešams aizvākt ne tikai inficētos, bet arī visus tuvumā esošos saimniekaugus, pat ja tiem nav nekādu inficēšanās pazīmju ar *Xylella* baktēriju un nav aizdomu par iespējamo inficēšanos ar to, šai iestādei ir tiesības piemērot šādu pasākumu.

71 Šajā gadījumā, lai noteiktu, vai šis pasākums ir atbilstošs un vajadzīgs izvirzītā mērķa sasniegšanai, ir jāizvērtē, vai Komisijai tad, kad tā pieņēma savu lēmumu, bija pieejami uzticami dati, kuri norādītu, ka neatkarīgi no inficētu augu aizvākšanas blakus esošie saimniekaugi – pat ja tiem nav nekādu inficēšanās pazīmju ar *Xylella* baktēriju un nav aizdomu par iespējamo inficēšanos ar to –, tomēr var to pārnēsāt un veicināt šīs baktērijas izplatīšanos.

72 Šajā ziņā būtu jānorāda, ka saskaņā ar *EFSA* 2015. gada 6. janvāra atzinumu, "veicot tikai vizuālo izmeklēšanu, pat veicot laboratorijas testus, var palikt nepamanīti saimniekaugi bez attiecīgajiem simptomiem, inficēšanās bez simptomiem vai viegla inficēšanās, ņemot vērā iespējamās inficēšanās agrīno stadiju vai baktērijas neviendabīgu atrašanos uz auga" (6. lpp.). Saskaņā ar šo atzinumu no tā izriet, ka *Xylella* baktērijas klātbūtni ir grūti atklāt uz bezsimptomu vai nesen inficētiem augiem (97. lpp.). Minētajā atzinumā ir secināts, ka kopš brīža, kad, "ņemot vērā, ka slimību no viena auga uz otru pārnēsā kukaiņi vektori un ka pastāv latentais periods no brīža, kad šie vektori pārnes baktēriju, līdz brīdim, kad parādās simptomi, un pat līdz brīdim, kad baktēriju var konstatēt augā, ir būtiski tad, kad tiek izskausti par inficētiem atzītie augi, iznīcināt arī citus to tuvumā esošos augus" (100. lpp.).

73 Ņemot vērā šos zinātniskos datus, ir jākonstatē, ka Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ņemot vērā tai piešķirto plašo rīcības brīvību attiecīgajā jomā, ka pienākums nekavējoties aizvākt visus inficēto augu tuvumā esošos saimniekaugus, pretēji *G. Pesce* u.c. viedoklim, ka jāaizvāc tikai ar šo baktēriju inficētie augi vai augi nokalšanas stadijā, bija piemērots un vajadzīgs pasākums, lai nepieļautu, ka kukaiņi vektori izplata no šiem augiem *Xylella* baktēriju.

74 Attiecībā uz šā pienākuma stingru samērīgumu ir jānorāda, ka Savienības likumdevējam bija jāizsver dažādas iesaistītās intereses, proti, no vienas puses, Apūlijas reģiona olīvkoku īpašnieku tiesības uz īpašumu, kā arī no attiecīgo augu aizvākšanas izrietošās ekonomiskās, sociālās un ekoloģiskās sekas šajā reģionā, un, no otras puses, augkopības nozīme Savienībā un vispārējo interešu prasība nodrošināt Savienības teritorijā, proti, ārpus Lečes provinces, visā Itālijā, efektīvu aizsardzību pret *Xylella* baktērijas izplatīšanos.

75 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka pienākumu nekavējoties veikt visu saimniekaugu aizvākšanu attiecīgajā rādiusā sakarā ar baktērijas ātro izplatīšanos Lečes provinces ziemeļos Komisija noteica pēc tam, kad tā ar Īstenošanas lēmumu 2014/87 bija aizliegusi stādīšanai paredzēto augu pārvietošanu ārpus šīs provinces, un arī pēc tam, kad ar Īstenošanas lēmumu 2014/497 tā bija noteikusi tikai inficēto augu iznīcināšanu, tādējādi tas liecina par šīs iestādes pieņemto pasākumu gradāciju.

76 Turklāt ir jānorāda, ka Komisija neuzlika šādas aizvākšanas pienākumu jebkuros apstākļos. Protams, atkāpjoties no Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta, tikai Lečes provincē, ja izskaušana vairs nav iespējama, šā lēmuma 7. pants ļauj kompetentajām valsts iestādēm pieņemt ierobežošanas pasākumus, kuri neparedz visu inficēto augu tuvumā esošo saimniekaugu aizvākšanu.

77 Tiesas sēdē prasītāji pamatlietā apgalvoja, ka, gluži pretēji, šī atkāpšanās norāda uz pienākuma nesamērīgumu attiecībā uz šo augu aizvākšanu, jo minētais pienākums netika precīzi noteikts ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā inficēšanās ar baktēriju ir vislielākā.

78 Taču ir skaidrs, tāpat kā tas izriet no Īstenošanas līguma 2015/789 preambulas 7. apsvēruma, ka Lečes provincē Komisija paredz nevis *Xylella* baktērijas izskaušanu, jo tas vairs nav iespējams, bet šīs baktērijas ierobežošanu, ļaujot dalībvalstīm noteikt inficēto augu aizvākšanu tikai konkrētajos apgabalos, lai aizsargātu audzēšanas vietas, augus, kam ir īpaša kultūrvērtība, sociāla vai zinātniska vērtība, kā arī robežu ar pārējo Savienības teritoriju. Šai nolūkā minētā lēmuma 8. punkts paredz nekavējoties izveidot uzraudzības zonu ārpus buferzonas, kas apņem Lečes provinces inficēto zonu. Kā Itālijas valdība norādīja tiesas sēdē, šo pasākumu mērķis ir tādējādi izolēt, ciktāl iespējams, *Xylella* baktēriju šajā jūras ieskautajā provincē, lai nepieļautu tās izplatīšanos provinces ziemeļos esošajos apvidos.

79 Turpretī ārpus Lečes provinces Komisija paredz Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. pantā ietverto pasākumu veikšanu, lai izskaustu *Xylella* baktēriju, kad tas vēl ir iespējams, tādējādi nepieļaujot šīs baktērijas izplatīšanos Savienības teritorijā. Taču jau iepriekš šā sprieduma 69.–73. punktā izklāstīto iemeslu dēļ šo mērķu īstenošanai ir jāaizvāc ne tikai inficētie augi, bet arī visi tiem blakus esošie saimniekaugi.

80 Noslēgumā attiecībā uz jautājumu, vai uz attiecīgiem saimniekaugiem varētu attiecināt mazāk ierobežojošus, *G. Pesce* u.c. piedāvātos, pasākumus, tādus kā olīvkoku zaru apgriešana vai to galotņu apzāģēšana un apstrādāšana ar pesticīdiem, ir jāatgādina, ka prasītāji ne tikai zinātniski nepamato savus apgalvojumus šajā sakarā, bet no 2015. gada 6. janvāra *EFSA* atzinuma arī izriet, ka "[..] pašreiz nav nekāda apstrādes veida, kas ļautu izārstēt slimos augus atklātā laukā. Tie, kas ir inficēti, visbiežāk tādi paliek visas dzīves laikā vai ātri nokalst. Lai arī veiktajām izmaiņām kultūraugu sistēmās (piemēram, zaru apgriešana, mēslošana vai apūdeņošana) zināmā mērā ir ietekme uz slimību, tas nav pietiekami, lai izārstētu augus." (97. lpp.) Turklāt šajā atzinumā norādīts, ka "[..] Apūlijas reģionā pēc būtiskas inficēto olīvkoku apgriešanas radās jauni dzinumi, taču pagaidām nav pierādīts, ka šī metode ir efektīva, lai izārstētu augus un novērstu to bojāeju". (97. lpp.)

81 Šādos apstākļos, lai gan ir tiesa, kā norāda *G. Pesce* u.c., ka pienākums aizvākt visus saimniekaugus, kas atrodas inficēto augu tuvumā, var apdraudēt gan prasītāju tiesības uz īpašumu, gan vidi Apūlijas reģionā, Komisija, balstoties uz tai piešķirto plašo rīcības brīvību attiecīgajā jomā un pēc dažādu iesaistīto interešu izvērtēšanas, pamatoti noteica šo pienākumu.

82 Tomēr būtu jāatgādina, kā minēts šā sprieduma 51. punktā, ka, ja situācija mainītos tādējādi, ka, pamatojoties uz attiecīgiem jauniem zinātniskiem datiem, *Xylella* baktērijas izskaušanai vairs nebūtu nepieciešama visu saimniekaugu tūlītējā aizvākšana 100 metru rādiusā ap inficētiem augiem, Komisijai saskaņā ar Direktīvas 2000/29 16. panta 3. punktu būtu jāgroza Īstenošanas lēmums 2015/789 vai jāpieņem jauns lēmums, lai ņemtu vērā šo situācijas attīstību, ievērojot piesardzības un samērīguma principus.

Par kompensācijas sistēmas neesamību Īstenošanas lēmumā 2015/789

83 Pēc *G. Pesce* u.c. domām, tā kā Īstenošanas lēmuma 2015/789 izpilde rada apstākļus attiecīgo lauku saimniecību faktiskai atsavināšanai to īpašniekiem, Komisijai šajā lēmumā esot bijis skaidri jāparedz kompensācija, kas samērīga ar neinficētu augu, kurus tā liek iznīcināt, faktisko vērtību.

84 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa jau ir atzinusi, ka Savienības likumdevējs var uzskatīt, tam piešķirtās plašās rīcības brīvības ietvaros lauksaimniecības politikas jomā, ka saimniecību īpašniekiem, kuru dzīvniekus nogalina un iznīcina, ir maksājama pilna vai daļēja kompensācija. Tomēr Tiesa ir atzinusi, ka no šā konstatējuma nevar tikt secināts, ka Savienības tiesībās būtu vispārējs princips, kas noteiktu kompensācijas piešķiršanu visos apstākļos (skat. spriedumu, 2003. gada 10. jūlijs, *Booker Aquacultureun Hydro Seafood*, C-20/00 un C-64/00, EU:C:2003:397, 85. punkts).

85 Tomēr ir svarīgi norādīt, ka Hartas 17. pantā par tiesībām uz īpašumu 1. punktā ir paredzēts, ka "nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju" un ka "īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs".

86 Taču, ciktāl tiesības uz kompensāciju tieši izriet no Hartas 17. panta, tas vien, ka nedz Direktīva 2000/29, nedz Īstenošanas lēmums 2015/789 neietver kompensāciju sistēmu vai ka šie akti skaidri nenosaka pienākumu paredzēt šādu sistēmu, nevar tikt interpretēts tādējādi, ka šādas tiesības ir izslēgtas. No tā var secināt, ka minētais lēmums nevar tikt uzskatīts par spēkā neesošo šā iemesla dēļ.

87 No iepriekšminētā izriet, ka Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts nav pretrunā nedz Direktīvai 2000/29, nedz samērīguma un piesardzības principiem.

Par īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību attiecībā uz prasībām, kas izriet no pienākuma norādīt pamatojumu ievērošanas

88 Jāatgādina, ka, lai arī pamatojumam, kas prasīts LESD 296. pantā, ir skaidri un nepārprotami jāparāda Savienības iestādes, kura ir attiecīgā akta autors, pamatojums tā, lai ļautu ieinteresētajām personām uzzināt pieņemtā pasākuma pamatojumu un Tiesai veikt kontroli, tomēr netiek prasīts, lai tajā tiktu norādīti visi attiecīgie fakti un tiesību elementi (skat. spriedumu, 2015. gada 18. jūnijs, Igaunija/Parlaments un Padome, C-508/13, EU:C:2015:403, 58. punkts). Turklāt dalībvalstis bija cieši iesaistītas šā tiesību akta izstrādes procesā un tādējādi zina iemeslus, kas ir šā akta pamatā (it īpaši skat. spriedumu, 2004. gada 9. septembris, Spānija/Komisija, C-304/01, EU:C:2004:495, 50. punkts).

89 Saistībā ar vispārpiemērojamiem tiesību aktiem pamatojumā var iekļaut, pirmkārt, tikai norādi uz vispārējo situāciju, kādā šis tiesību akts ir pieņemts, un, otrkārt, norādi uz vispārējiem mērķiem, kurus ar to ir paredzēts sasniegt (it īpaši skat. spriedumu, 2004. gada 9. septembris, Spānija/Komisija, C-304/01, EU:C:2004:495, 51. punkts).

90 Tātad, ja apstrīdētais akts norāda uz būtisko mērķi, kuru vēlas sasniegt iestāde, būtu lieki prasīt arī īpašu paskaidrojumu par iemesliem katrai attiecīgās iestādes izdarītajai tehniskai izvēlei (it īpaši skat. spriedumu, 2015. gada 18. jūnijs, Igaunija/Parlaments un Komisija, C-508/13, EU:C:2015:403, 60. punkts).

91 Šajā gadījumā ir jāsecina, ka Īstenošanas lēmuma 2015/789 preambulas 1.–4. apsvērumā ir skaidri norādīti iemesli, kādēļ Komisija nolēma attiecināt izskaušanu uz visiem saimniekaugiem, kas atrodas inficēto augu tuvumā. Proti, no tiem izriet, ka šis paplašināšanas pasākums pēc jaunu *Xylella* baktērijas uzliesmojumu atklāšanas ir vērsts uz vispārīgo mērķi stiprināt iepriekš pieņemtos izskaušanas pasākumus un nepieļaut šīs baktērijas izplatīšanos Savienības teritorijā, ņemot vērā jaunus *EFSA* zinātniskos atzinumus, kas papildināja pret baktēriju uzņēmīgo augu sarakstu, tajā pašā laikā attiecinot dažus no šiem pasākumiem tikai uz saimniekaugiem, "lai nodrošinātu samērīgumu". Turklāt saskaņā ar minētā lēmuma preambulas 1. apsvērumu Itālijas iestādes piedalījās šā lēmuma pieņemšanā, līdz ar to tām bija zināmi gan iemesli, kuru rezultātā tas tika pieņemts, gan Komisijas paredzētie pasākumi *Xylella* baktērijas izskaušanai.

92 Šādos apstākļos Komisijai sava lēmuma apsvērumos nebija jāpaskaidro iemesli, kas pamatotu katra tās noteiktā īpašā pasākuma pieņemšanu.

93 No tā izriet, ka Īstenošanas lēmums 2015/789 atbilst LESD 296. pantā paredzētajam pienākumam norādīt pamatojumu.

94 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uzdoto jautājumu izskatīšana neatklāja nevienu elementu, kas varētu ietekmēt Īstenošanas lēmuma 2015/789 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību attiecībā uz Direktīvu 2000/29, kas jāaplūko piesardzības un samērīguma principu gaismā, kā arī uz LESD 296. pantā un Hartas 41. pantā paredzēto pienākumu norādīt pamatojumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

95 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Uzdoto jautājumu izskatīšana neatklāja nevienu elementu, kas varētu ietekmēt Komisijas 2015. gada 18. maija Īstenošanas lēmuma (ES) 2015/789 par pasākumiem, kas veicami, lai novērstu *Xylella fastidiosa* (*Wells et al.*) ievešanu un izplatīšanos Savienībā, 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību attiecībā uz Padomes 2000. gada 8. maija Direktīvu 2000/29/EK par aizsardzības pasākumiem pret tādu organismu ievešanu, kas kaitīgi augiem vai augu produktiem, un pret to izplatību Kopienā, kura grozīta ar Padomes 2002. gada 28. novembra Direktīvu 2002/89/EK, kas jāaplūko piesardzības un samērīguma principu gaismā, kā arī attiecībā uz LESD 296. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantā paredzēto pienākumu norādīt pamatojumu.

[Paraksti]